

Neschematisujme !

Přímý popud, aby toto varovné zvolání hlasitě rozhlásil v řadách celé armády, byl mi — mimo jiné — dán článkem „Postup převzvedného oddílu jezdeckta“, uveřejněným v 2. čísle „Vojenských Rozhledů“, na straně 81. a další, neboť v tomto článku shledávám přímý návod k schematisování vojenských operací.

Základní služební předpis — bible — čsl. branné moci, Polní řád, jasně a přesně uvádí v článku 86:

„Velitel každé jednotky, které byl dán nějaký úkol, má úplnou volnost rozhodnouti, jak užije k provedení daného úkolu prostředků, které má ať organisačně či jen dočasně k dispozici.

Prvky, o které opírá své rozhodnutí, jsou:
úkol,
terén,
zprávy o nepříteli,
situace jednotky i jednotek sousedních a
povětrnostní poměry.

O těchto prvcích nemá se uvažovati odděleně, nýbrž v jejich vespolečném vztahu příčinném i časovém.“

Uvědomí-li si všichni velitelé — až po nejnižšího — toto zákonné pravidlo, když mají provésti jakoukoli vojenskou operaci, pak nemusí sahati po vzorech a schemech, neboť i Polní řád praví opětne v článku 81.: „Nelze stanoviti vzory rozkazů pro všechny operace, které mohou býti uloženy různým jednotkám....“

Hodlal-li autor výše zmíněného článku stanoviti určité pravidlo pro vysílání jezdeckých hlídek k vyhledávání zpráv, došel teoreticky k správným závěrům pokud se týče schematického znázornění této činnosti, ovšem bez ohledu na

úkol, terén, vlastní i nepřátelskou situaci a povětrnostní poměry. Tento způsob vysílání hlídek není však ani způsobem jediným, ani snad nejvhodnějším. Jsou to tedy jen teoretické úvahy a studie rázu jezdecko-technického, které nepodrobují tudíž dalšímu rozboru.

S hlediska taktického však vysílání jezdeckých průzkumných hlídek znamená postupný průzkum pásma, přiděleného přezvědnému oddílu, tudíž postupné operace přezvědného oddílu. Tyto operace nelze však řešiti — jako v uveřejněném praktickém příkladu — podle předtím v článku stanoveného schématu, nýbrž jako každou operaci podle úkolu, terénu, situace vlastní a nepřátelské a podle povětrnostních poměrů.

Námět i provedení (řešení) praktického příkladu postrádá však zcela i nejnepatrnější zmínky, že činnost přezvědného oddílu bude řízena podle pěti činitelů, o nichž jsem se shora zmínil, zato přidržuje se až ztrnule onoho schématu.

Již námět sám neuvádí ani úkolu jezdecké brigády: zda má vyhledávati zprávy (na zvědy), zajišťovati pochod armády, krýti soustředění nebo přesun armády, zjednatí dotyk se zjištěným nepřítelem, zahnatí nepřítele, prání nepřátelskému postupu zaujetím obrany, brzdití jeho postup brzdící činností a podobně. Ve všech uvedených případech musí jezdecká brigáda vyslati přezvědné oddíly, ale v každém z těchto případů musí jim dátí též úkol, odpovídající úkolu brigády. Z toho plyne, že při různých úkolech bude třeba i různého provádění a nikoli schematického aplikování nějakého pro určitý případ vhodného, doporučeného způsobu. V námětu nedostávají však ani přezvědné oddíly nějakého úkolu, neboť výraz „má postupovati z..... do.....“ není přesným úkolem, odpovídajícím požadavku, vyjádřenému v druhém článku nadepsaném „Provedení“. V úkolu mělo býti přesně vyjádřeno, že přezvědné oddíly mají „přezvídati“, t. j. vyhledávati zprávy v naznačených pásmech a zdůrazněno, jaké zprávy a v jakém pořadí naléhavosti mají je vyhledávati: o nepříteli, o stavu komunikací, o přechodech přes vodní toky, o situaci v důležitých střediscích a městech a pod.; dále pak, proč mají v určité době překročiti určité linie čili co tam mají činiti, zda mají tyto čáry zajistiti pro hlavní síly jezdecké brigády a p. V opačném případě, dostal-li přezvědný oddíl jen úkol, aby „táhl z Vysokého Mýta do Podhořan“, pak vyhověl by tomuto úkolu úplně, kdyby, vyslav pochodovou hlídku, táhl jednoduše zajištěn předvojem tak, jak mu bylo nařízeno. Jelikož v námětu i v provedení mluví se stále o průzkumných hlídkách, tudíž o částicích užívaných přezvědnými oddíly k vyhledávání zpráv čili k rozšíření obzoru velitele přezvědného oddílu, bylo by lze míti za to, že bočné hlídky, právě tak, jako hlídky čelní, jsou vysílány, aby vyhledávaly zprávy. Leč v 3. a 4. odstavci II. článku „Provedení“ vyskytující se výrazy „je bočně zajištěn“... a v „bocích nezajištěna“ připouští obavu, že posláné a úkol přezvědných oddílů č. 1 a 3 a průzkumných hlídek přezvěd. oddílu č. 2 je mylně chápán a že se jim přisuzuje úkol zajišťovací. Také 2. odstavec na 3. straně připouští tuto obavu. V celém cvičení nebyl také ani jedné z 11 průzkumných hlídek dán nějaký úkol.

Článek 104. G-V. jmenuje však jako „zajišťovací oddíly“: předvoj (o kterém v příkladu se vůbec nemluví), boční voj, zadní voj a přední stráž. Velitel přezvědného oddílu nevyšle tudíž průzkumných hlídek dříve, až teprve z Hrochova Týnce, nikoliv proto, jak je mylně uvedeno v 2. a 3. odstavci II. článku, že se mu zdá, že je více méně zajištěn, nýbrž proto, že je tma a že by tedy jeho průzkumné hlídky nic neviděly a pak že by jejich činnost až do Hrochova Týnce byla zbytečná, neboť předpokládá, že před Hrochovým Týncem nenarazí ještě na nepřítele.

O dalším prvku, terénu, ač má právě tak, jako úkol polní, statistický vliv na operace čili postupnou činnost přezvědných oddílů není rovněž zmínky. Jest však nasnadě, že velitel přezvědného oddílu, majícího za úkol vyhledávati zprávy o nepříteli v určitém pásmu, bude terénem donucen vyslati v terénu porostlém kopcovitěm, mnohem větší počet hlídek a na menší vzdálenost než v terénu široko daleko přehledném rovném. Průzkum v onom případě bude pomalejší a bude vyžadovati více sil, v tomto případě bude rychlejší a dostačí snad veliteli přezvědného oddílu jen jeho vlastní rozhled.

Zprávy o nepříteli získané letectvem, vyzvědači, z povědí zajatců, zběhů, uprchlíků, obyvatelů, jakož i předcházející postupnými průzkumy, budou a musí míti rovněž vliv na postupnou činnost přezvědného oddílu, pověřeného úkolem vyhledávati zprávy o nepříteli. Zví-li na př. velitel přezvědného oddílu, že tam a tam byl již nepřítel spatřen, že však zato jinde není ani známky, svědčící o jeho přítomnosti, věnuje jistě zvýšenou pozornost onomu místu a nebude stále vysílati své průzkumné hlídky schematicky do celého prostoru, na příklad tak, jak znázorňuje předložená praktická úloha: 1 hlídka ve středu, 1 na severu, 1 na jih atd. v každém posunu bez zření na to, zda toho úkol, terén a zprávy o nepříteli vyžadují čili nikoliv.

Prvek „vlastní situace“ bude míti na přezvědných rovněž jistý vliv na činnost přezvědného oddílu, neboť jeho činnost bude různá, bude-li složen jen z jezdeckta, menšího nebo většího počtu bude-li míti obrněné automobily, dělostřelectvo, a pojítka skromná nebo rychlá a výkonná a pod. Bude-li materiální i morální situace vojsk příznivá či nikoliv, budou-li vojska unavená či odpočatá, stupeň inteligence a výcviku, vše to má vliv na činnost přezvědných oddílů.

Konečně pak povětrnostní poměry jako poslední prvek hrají v úkolu vyhledávání zpráv rozhodující roli. Jest-li sporno, že příznivým a jasným počasím bude činnost tato nesmírně podporována, neboť běží především o možnost viděti a pozorovati, takže i za jinak stejných předpokladů podmínek při různých povětrnostních poměrech bude činnost přezvědného oddílu stejná podle stanoveného schématu.

*

Tolik, domnívám se, byl jsem nucen říci, „abychom si rozuměli“, t. j. aby velitelé všech jednotek vždy řídili své velitelské činy podle stejných zákonitých pravidel, které nám všem dává Polní řád, nikoliv aby se řídili různými ztrnulými vzory a schématy časem přímo řemeslně aplikovanými. Tento poslední způsob — snad

hodnější a snazší — činí z velitelů šablonoité stroje, které i kdyby pracovaly sebe přesněji, nenahradí nikdy takové pravé velitele, jak je žádá Polní řád, kteří za každé okolnosti budou uměti užívatí své pravomoci a iniciativy a nésti plnou odpovědnost jak vůči vojsku, tak i vůči národu, který mu je svěřil.

VOJENSTVÍ DOMA A V CIZINĚ

Státní kapitán gštbu Josef Churavý:

Dělostřelectvo v Maroku r. 1925.*)

Několik zvláštností v rázu marockých operací svedlo mě k tomu, že zmíním se poněkud obšírněji o činnosti dělostřelectva v Maroku r. 1925. Vede mě k tomu především velká podobnost terénu Maroka s našim pohraničím, zvláště Slovenskem. Dále neobyčejná pohyblivost nepřítele, který přes to hojně užívá polních opevnění, a konečně výsledek operace, který ukázal, že protivník, jehož snahou bylo co nejvíce užívatí defenzivy, byl poražen.

*

Operace v Maroku měly ráz velmi odlišný od rázu dřívějších operací koloniálních i od rázu světové války 1914—1918. Z příčin tohoto zjevu jsou nejdůležitější tyto: organizace a taktika nepřítele, podnebí a neobyčejně zvlněný horský terén a množství použitých vojsk i materiálu na straně francouzské.

Rifané jsou horalé; proto jezdec je výjimkou a dělostřelectvo jen velmi zřídka zasahuje proti Francouzům, nejspíše ještě proti pevnostkám. Jejich armáda má téměř jen pěchotu, ale výbornou, neboť umí znamenitě využívatí terénu a částečně užívá maskovaných polních opevnění. Je velmi pohyblivá, díky své střídmosti a otužilosti pochodové. Je vyzbrojena téměř jen puškami; kulometů lehkých i těžkých je velmi málo, střelivem musí šetřit. Nespolehlivé kmeny jsou střezeny, ženy a stáda zůstávají vzadu k dispozici Abd el Kríma. Všichni znají krutost jeho represálií a proto raději bojují, aby se jím vyhnuli. Jsou způsobilější k obraně než k útoku, působí zvláště palbou, ztečí se vyhýbají. Vydrží klidně pomalou palbu dělostřeleckou, ale soustředění palby je rychle demoralizuje. Jejich obranná posice nemá hloubky, ale je výborně volena a připravena. Čelní útok na ni je velmi nebezpečný, ale akce do boku a týlu mají zpravidla rychlý úspěch.

Terén je velmi hornatý, rozrytý úzkými a velmi hlubokými koryty bystřin se spoustou příkrych, špičatých vrcholků, v nichž jest orientace velmi nesnadná. Komunikace jsou velmi špatné; jsou to většinou jen stezky pro soumary. Cesty jsou velmi ničeny zimními dešti. Zato v létě je velký nedostatek vody, zvláště pitné.

Francouzi měli v září 1925 v Maroku sedm divisí, nebo 102 prapory pěchoty, 56 baterií a 18 letek. Výzbroj byla velmi mohutná: tanky, lehké kulomety vzoru Madsen, 75 mm a 105 mm horská děla, 155 mm a 145—155 mm hrubé houfnice, nákladní automobily, traktory s článkovými pásy, balony, letouny atd., vše ve značném množství.

To vše mělo velký vliv na činnost dělostřelectva, kterou dělíme na vyhledávání zpráv, jejich přenášení, jejich využití palbou a konečně přemístění, vynucené změnou situace.

Pro vyhledávání zpráv je nejdůležitější pozorování. Toto jest jednak usnadněno množstvím pozorovatelů, neboť hornatý terén dává daleký výhled, jednak však ztíženo mnohými neviditelnými prostory. Slabá palba umožňuje nepříteli pozorovati cíle zblízka. Zato však nepřítel skrývající se za skaliska nebo v zákopech ukáže se zpravidla jen za ústupu. Jinak možno zjistiti jeho přítomnost jen podrobným, trpělivým a nepřetržitým pozorováním drobných známek o jeho životě. Pozorování musí býti zařízeno tak, aby usnadnilo protínání pozorovacích

*) Cap. Courbise: L'artillerie au Maroc et l'expérience de 1925. Paris 1926. Berger-Levrault.